

УДК 81'373.72=161.3=112.2

К.А. Ільяшава

НАЗВЫ ДЗЁН ТЫДНЯ Ў СТРУКТУРЫ ФРАЗЕАЛАГІЧНЫХ АДЗІНАК (на матэрыяле фразеалогіі беларускай і нямецкай моў)

У артыкуле разглядаюцца тэмпаральныя адзінкі *нядзеля/Sonntag*, *панядзелак/Montag*, *аўторак/Dienstag*, *серада/Mittwoch* на матэрыяле беларускай і нямецкай моў, аналізуюцца асаблівасці семантыкі гэтых слоў у структуры ўстойлівых адзінак дзвюх моў. Нязначная культурная канатацыя абумовіла адсутнасць фразеалагічных адзінак беларускай мовы з кампанентамі *панядзелак* і *аўторак*, у нямецкай мове – *Dienstag/аўторак* і *Mittwoch/серада*.

Першай натуральнай адзінкай вымярэння часу, як вядома, былі суткі. Некалькі пазней у лексічнай сістэме мовы ўтварылася не менш важная адзінка вымярэння часу, якая атрымала назву *тыдзень*.

Першапачаткова, магчыма, дзеля зручнасці тыдзень складаўся толькі з пяці дзён, што адпавядала колькасці пальцаў на адной руцэ, але ў больш позні час на змену пяцідзённаму прыйшоў дзесяцідзённы тыдзень. У сувязі з гэтым для адліку дзён былі ўключаны і іншыя пяць пальцаў. У спадчыну ж продкі пакінулі нам так званы сямідзённы тыдзень, якім мы карыстаемся і сёння [1, с. 14–15].

Мэта пададзенага ў артыкуле параўнальнага аналізу матэрыялу – вызначыць, што хаваецца за кожнай часовай адзінкай, якая складае паняцце тыдзень, за назвай кожнага яго дня на лексічным і фразеалагічным узроўнях, выявіць агульнае і адрознае ва ўспрыняцці і разуменні вышэйадзначаных часавых адзінак носбітамі дзвюх самабытных моўных культур – беларускай і нямецкай. Артыкул абмяжоўваецца разглядам такіх назваў, як *тыдзень/Woche*, *нядзеля/Sonntag*, *панядзелак/Montag*, *аўторак/Dienstag* і *серада/Mittwoch*.

На пачатку ўяўляецца мэтазгодным вызначыць вытокі і азначэнне непасрэдна самой часовай адзінкі *тыдзень* у беларускай і *Woche* ў нямецкай мовах.

У беларускай мове найменне *тыдзень* не з'яўляецца запазычаннем і ўяўляе сабой па структуры складанае найменне. Утварылася яно ў выніку складання займенніка *той (тый)* і назоўніка *дзень* і літаральна абазначала 'той самы дзень' [2, с. 363].

У нямецкай мове назоўнік *Woche* з'яўляецца агульным для германскіх моў (параўн.: гоцк. *wikō*, англ. *week*). У старажытнаверхнямецкай існавала некалькі варыянтаў лексічнай адзінкі *Woche* (*wohha*, *wehha*), а ў сярэдневерхнямецкай яна набыла амаль тое ж гукавое афармленне, якім карыстаюцца сёння, – *woche*. Па сваім паходжанні агульная назва для сямі дзён у нямецкай мове непасрэдным чынам звязана з дзеясловам *weichen* і назоўнікам *Wechsel*. Лексічная адзінка (ЛА) *weichen II* сёння мае значэнне *адхіляцца*, *уступаць*, *адступаць*, а найменне *Wechsel* перакладаецца як *змена*, *змяненне*, *чаргаванне*. Такім чынам, найменне *Woche* сканцэнтравана на семантыцы *паслядоўнасці*, *чарговасці* (у *часе*), што разумеецца як паслядоўнасць у змене дзён тыдня, калі кожны папярэдні дзень пакідае месца наступнаму, пры гэтым такая заканамернасць паўтараецца праз пэўны часавы інтэрвал [3, т. 7, с. 817, 804, 802].

Аднак, нягледзячы на тое, што сямідзённы тыдзень быў уведзены многа стагоддзяў таму, да сённяшняга дня ў розных моўных культурах не існуе адзінага погляду наконт таго, які дзень лічыць у тыдні першым: адны лічаць першым днём *нядзелю*, другія *панядзелак*, трэція *пятніцу*. Мэтай аналізу з'яўляецца параўнальны разгляд структуры тыднёвага кола ў беларускай і нямецкай мовах.

У розных культурах назвы дзён тыдня звязаны з рознымі традыцыямі. Так, лічыцца, што ў аснову назвы кожнага дня тыдня ў многіх славянскіх мовах пакладзена адпаведная лічба, якая ўказвае на паслядоўнасць у часавым руху.

Паходжанне назваў дзён тыдня, напрыклад, у германскіх і раманскіх мовах суадносіцца з традыцыямі і ўяўленнямі прадстаўнікоў вавілонскай цывілізацыі, якія звязвалі змену дзён тыдня, з аднаго боку, са зменай фаз Месяца, а з другога – з назвай той планеты, пад заступніцтвам якой знаходзіўся дзень у першую гадзіну свайго наступлення [1, с. 165–168]. Як ні парадасальна, але колькасць вядомых на той час планет (а іх было сем) ужо супадала з сямідзённай фазай Месяца. Такая традыцыя ў названні дзён была перанята пазней старажытнымі грэкамі і рымлянамі, але менавіта праз лацінскую мову назвы дзён тыдня, звязаныя з адпаведнымі багамі, прыйшлі ў іншыя мовы, як, напрыклад, англійскую, французскую, італьянскую, нямецкую. Неабходна падкрэсліць, што гэтыя назвы дзён у кожнай мове ўтвараліся на ўзор лацінскай, але звязваліся яны ў сваёй большасці з тымі багамі, якім пакланяліся ў краіне.

З мэтай пацвердзіць або выявіць пэўныя выключэнні з правіл, выявіць межы супадзення і разыходжання ва ўспрыманні тыднёвага кола прадстаўнікамі розных моўных культур звернемся да разгляду кожнага дня тыдня на семантычным і фразеалагічным узроўнях дзвюх моў – беларускай і нямецкай.

Паводле этымалагічнага слоўніка беларускай мовы, лексічная адзінка *нядзеля* ўтворана ад праслав. **nedělja*, якое, у сваю чаргу, з’яўляецца калькай ад лац. *feria*. Найбольш верагодным значэннем апошняй адзінкі лічыцца ‘свята; вольны ад работы дзень’ [4, т. 8, с. 63–64]. Такое разуменне *нядзелі* абумоўлена тым, што гэты дзень з часоў Сярэднявечча звязваўся з царкоўнымі вераваннямі, паводле якіх, з аднаго боку, *нядзеля* лічыцца апошнім днём пасля шасці дзён стварэння Бога Свету (у яўр. мове адпавядае субоце), з другога – асацыіруецца з таінствам уваскрасэння Хрыста, што дазволіла ёй заняць галоўнае месца ў тыднёвым коле. Вышэйадзначанае этымалагічнае значэнне ў поўнай меры адпавядае і сённяшняму яе хрысціянскаму разуменню, таму што гэты дзень вернікі звязваюць з памяццю аб уваскрасэнні Хрыста як свяце і цудзе. У сваю чаргу гэты дзень вымагае прытрымлівання пэўных правіл і забарон, што надае *нядзелі* статус вольнага ад работы дня.

У больш позні час адбыўся “перанос назвы з дня, ад якога вялі адлік, на адрэзак часу пасля гэтага дня” [4, т. 8, с. 63–64], такім чынам семантыка наймення *нядзеля* пашырылася, і сёння яно ўжываецца яшчэ ў адным значэнні – ‘*тыдзень*’ [5, т. 3, с. 426].

Такім чынам, *ЛА* *нядзеля* мае наступныя значэнні: 1. Сёмы дзень тыдня, агульны дзень адпачынку. *Час бяжыць: вось толькі ўчора была субота, а сёння ўжо і нядзеля*. Крапіва. *Усе дні тыдня Аўгіня з нецярылівасцю чакае нядзелі*. Бядуля. 2. Тое, што і тыдзень. *Плылі ў турбоце дні, нядзелі*. Колас [5, т. 3, с. 426].

Што да лексемы *Sonntag* у нямецкай мове, то яе паходжанне звязана з планетай Сонца, а сама назва была запазычана ў старажытных рымлян – *dies Solis* (літаральна *дзень Сонца*). Аднак германцы надалі ёй гучанне сваёй мовы, у выніку чаго назва гэтага дня ў старажытнаверхнямецкай набыла знешнюю форму *sunnin tag*. У сучаснай мове яна прадстаўлена складаным словам – *Sonntag*. Гэты дзень, як сведчыць этымалагічны слоўнік нямецкай мовы, у тыднёвым коле з’яўляўся першым [3, т. 7, с. 682] і звязваўся з пакланеннем богу Сонца.

У сённяшнім разуменні *Sonntag* – сёмы дзень тыдня, у які большасць людзей не працуе [6, с. 910]. Гэта можа быць абумоўлена, з аднаго боку, тым, што Канстанцін I у 321-м годзе па аналогіі з яўрэйскім найменнем *Sabbatruhe* ўвёў *Sonntagsruhe*, у сувязі з чым забаранялася ўсякая праца. З другога боку, гэта звязана і з распаўсюджваннем хрысціянства. З гэтай прычыны *Sonntag* стаў першым, самым галоўным днём у тыдні і

звязваўся з ідэяй уваскрашэння Хрыста [7]. Аднак афіцыйна першым днём тыдня *Sonntag* лічыўся да 1975 г. У 1976 г. быў падпісаны інтэрнацыянальны дагавор, па якім першым днём тыдня стаў *панядзелак/Montag*, а апошнім – *нядзеля/Sonntag* [7].

Адсюль відаць, што як *нядзеля* ў беларускай, так і *Sonntag* у нямецкай мовах сёння з’яўляюцца апошнім днём тыдня.

Значнасьць, сэнсавая вартасць наймення *нядзеля* ў дзвюх мовах відавочная. Пацверджаннем гэтаму з’яўляецца наяўнасць пэўнай колькасці ўстойлівых выразаў на фразеалагічным узроўні, дзе, як вядома, знаходзяць сваё адлюстраванне толькі найбольш значныя ў жыцці народа рэаліі. Неабходнасьць звароту да фразеалагічнай скарбніцы мовы беларускага і нямецкага народаў выклікана тым, што менавіта ва ўстойлівых адзінках сканцэнтравана універсальнасць і самабытнасьць народа, яго характар, спосаб жыцця, быт, традыцыі і звычай [8, с. 3].

На аснове вядомых фразеалагічных крыніц беларускай і нямецкай моў намі былі зафіксаваны 2 і 6 фразеалагічных адзінак (ФА) з тэмпаральным кампанентам *нядзеля/Sonntag* адпаведна.

Скіраванасць часу ў будучае заключана ў значэнні фраземы *на той бок нядзелі* ‘на наступным тыдні’ [9, с. 182], у якой тэмпаральны кампанент успрымаецца як часавая кропка, якая размяжоўвае мінулае і будучае.

Пра чалавека, які не пастаянны ў сваіх думках, паводзінах, учынках, з адценнем іранічнасці гавораць, што ў яго *на нядзелі сем змен/змян*. У гэтай ФА кампанент *нядзеля* выступае ў якасці сіноніма да слова *тыдзень* [10, с. 124]. Эквівалентам да вышэйадзначанага фразеалагізма можна назваць устойлівы выраз *сем пятніц на тыдні*, які ўжываецца ў гутарковай мове з жартаўліва-іранічным адценнем [11, т. 2, с. 245].

Падпарадкаванасць *нядзелі* ў германскіх плямёнаў Сонцу абумовіла спрыяльнасць гэтага дня для нараджэння. Існавала павер’е: дзіця з’явіцца на свет у *нядзелю* – будзе шчаслівым усё жыццё, называлі яго *Sonntagskind* (літаральна: *дзіця нядзелі*). Аднак набыць гэтую прывілею было не так проста: дакладна ведаць тэрмін з’яўлення дзіцяці на свет у старажытныя часы было немагчыма. У сувязі з гэтым толькі абраныя, народжаныя ў *нядзелю*, маглі мець асалоду на працягу ўсяго свайго жыцця быць шчаслівымі [12]. Гэта знайшло сваё адлюстраванне і ва ўстойлівым выразе *er ist ein Sonntagskind* [13, т. 2, с. 361], якое літаральна перакладаецца як *ён дзіця нядзелі* і ўжываецца ў тым выпадку, калі чалавек удачлівы і шчаслівы.

У старажытнасці, як адзначалася вышэй, *нядзеля/Sonntag* з’яўлялася днём адпачынку, а пад уплывам хрысціянства стала і святочным днём. Аднак, з *нядзеляй* звязваюцца і іншыя традыцыі і звычай ў католікаў. Так, *нядзеля* пасля Пасхі, у якую адбываецца першае прычасце, у фразеалагічнай спадчыне нямецкай мовы завецца *weißer Sonntag* (літаральна: *белая нядзеля*) [3, т. 11, с. 793]. Утвораны выраз ад царк.-лац. *dominica in albis*, што перакладаецца як *нядзеля ў белым тыдні (пасхальны тыдзень)* і звязваецца з царкоўнай традыцыяй у пасхальную ноч насіць адзенне белага колеру [14], як сімвал чысціні. Напэўна, паходжанне ФА *weißer Sonntag* звязана з таінствам хрышчэння ў каталіцкай царкве, якое ўжо на працягу многіх стагоддзяў адбываецца ў першую *нядзелю* пасля Пасхі [15].

У хрысціянскай традыцыі з *нядзеляй* звязана яшчэ адно вялікае свята, да якога вернікі рыхтуюцца загадзя, – нараджэнне Хрыста. Сам жа час чакання радаснай навіны ахоплівае 4 тыдні і называецца ў Германіі *Adventszeit*. Найбольш важнымі часавымі кропкамі ў гэтым перыядзе з’яўляюцца чатыры *нядзелі* кожнага тыдня, па якіх і вядзецца адлік [16, с. 11]. Так, чацвёртая *нядзеля* перад нараджэннем Хрыста, з якой і пачынаецца царкоўны год, называецца *першым адвентам*, адпаведна наступная *нядзеля* атрымала назву *другі адвент*, трэцяя *нядзеля* перад вялікім святам называецца *трэцім*, і апошняя – *чацвёртым адвентам*. *Adventszeit* з’яўляецца прыемнай парой для

вернікаў яшчэ і таму, што, пачынаючы з канца лістапада, штогод на працягу ўсяго вызначанага часу ладзяцца калядныя кірмашы, дзякуючы якім *Adventszeit* можна назваць не толькі святочнай парой, але і залатой, асабліва ў адносінах да гандляроў. Такі жыццёвы факт адлюстраваны і ў фразеалагічнай спадчыне нямецкай мовы. Ва ўстойлівых адзінках прыбытак, які павялічваўся з кожным тыднем, выражаецца праз прыметнік, што абазначае пэўны метал. Каштоўнасць апошняга і вызначае прыбытак нядзелі. Так, трэцяя нядзеля перад нараджэннем Хрыста завецца *kupferner Sonntag* (літаральна: *медная нядзеля*), перадапошняя нядзеля *silberner Sonntag* (літаральна: *сярэбраная нядзеля*) і апошняя нядзеля перад вялікім святам атрымала назву *goldener Sonntag* (літаральна: *залатая нядзеля*) [3, т. 11, с. 669]. Як відаць, вышэйназваныя ФА звязаны толькі з адным днём тыдня – *нядзелай*. Абумоўлена гэта тым, што такога роду кірмашы ладзіліся толькі ў апошнія тры нядзелі да Каляд [3, т. 11, с. 669], але ў сувязі з тым, што ў сярэдзіне 50-х гадоў XX стагоддзя быў прыняты закон, які забараняў гандаль у нядзелю, то такія кірмашы пачалі ладзіць у суботу, у выніку чаго вялікі прыбытак пачаў прыносіць *Samstag* ці *Sonnabend* [17, с. 69]. З гэтай прычыны названыя ФА маюць памету *ўстарэлыя*.

Складанасць наймення *нядзеля* на фразеалагічным узроўні ў гутарковай мове падкрэсліваецца праз жартаўлівае параўнанне *von etw. so viel verstehen wie die Kuh vom Sonntag* (літаральна: *разумець у чым-небудзь, як карова ў нядзелі*), калі гавораць пра асобу, якая нічога не разумее ў той ці іншай справе [13, т. 1, с. 754]. У беларускай жа мове гэтай фраземе адпавядае ФА *разумець, разбірацца як свіння ў апельсінах* [11, т. 2, с. 325]. Адметнасць адзначаных ФА заключаецца ў вобразе, які выражаецца праз розныя кампаненты-заанімы і тыя паняцці, якія ім супрацьпастаўлены.

Такім чынам, разгляд наймення *нядзеля/Sonntag* паказаў, што гэтыя лексічныя адзінкі характарызуюцца празрыстасцю сваёй этымалогіі і адрознасцю вобразнай асновы: *Sonntag* звязаны з назвай адной з планет і пакланеннем язычніцкаму богу Сонцу, што характэрна для большасці еўрапейскіх моў, у беларускай мове *нядзеля* з'яўляецца выключэннем у тыднёвым коле, таму што ўказвае не на пэўную паслядоўнасць размяшчэння, а звязана з правіламі паводзін у гэты дзень, што адпавядае хрысціянскім канонам.

Першасны вобраз нямецкай ФА з тэмпаральным кампанентам *Sonntag* незразумелы ў часе, тады як у беларускай мове ў фраземах з кампанентам *нядзеля* назіраецца адваротная з'ява: першасны вобраз у часе сэнсава празрысты і зразумелы.

У семантыцы ЛА *панядзелак/Montag* адзначым тоеснасць семантыкі. Параўнаем: у беларускай мове лексема *панядзелак* – 'першы дзень тыдня пасля нядзелі' [5, т. 3, с. 672]; у нямецкай *Montag* – першы дзень тыдня, які заканчваецца нядзелай [3, т. 10, с. 449]. Аднак такі адлік у тыднёвым коле існаваў не заўсёды. На жаль, этымалагічная рэканструкцыя наймення *панядзелак* не дае магчымасці пацвердзіць гэтую думку.

ЛА *панядзелак* узнаўляе прасл. *ponedělje* і мае першапачатковае значэнне 'дзень пасля нядзелі' [4, т. 8, с. 153]. Гэта дае падставы сцвярджаць, што ў аснове беларускага тыднёвага кола ляжыць паслядоўнасць дзён.

Першапачаткова *Montag* быў другі на тыдні і прысвячаўся богу Месяцу, што выяўляе і этымалагічны разгляд наймення. Як і адпаведная назва ў іншых германскіх мовах, назва *Montag* прыйшла ў нямецкую мову з грэчаскай праз лацінскую: грэч. *hēméra Selēnēs*, лац. *dies Lunae*, што літаральна перакладалася як *дзень Месяца* і абазначала другі дзень тыднёвага кола [3, т. 7, с. 467–468]. Відавочна, што ў аснову назвы гэтага дня таксама, як і ў аснову *Sonntag*, пакладзены культ пакланення боству, але Месяцу.

Судакрананне дзвюх моўных культур праяўляецца ў народных павер'ях, паводле якіх, у сённяшнім разуменні, з першым днём тыдня – *панядзелкам* – звязаны

негатыўныя асацыяцыі. Гэты дзень лічыцца цяжкім, неспрыяльным для спраў, нешчаслівым [18, с. 74–77; 7]. Распачынаць любую справу ў гэты дзень пазбягаюць, лічыцца, што яна не будзе выканана. Акрамя вышэйадзначанага, у беларускім народна-міфалагічным уяўленні існуе павер’е: чалавека, які нарадзіўся ў панядзелак, будзе суправаджаць нешчаслівы лёс [19, с. 114]. Не выключана, што менавіта з-за адмоўнага стаўлення да гэтага дня сёння ў беларускай мове ФА, якія б мелі ў сваёй структуры тэмпаральны кампанент *панядзелак*, не выяўлены.

Што да нямецкіх ФА кампанентам *Montag*, то ў выніку суцэльнай выбаркі намі было выяўлена, у адрозненне ад беларускай мовы, 5 ФА: *blauer Montag*, *blauen Montag haben*, *blauen Montag machen/halten*, *schwarzer Montag*, *geiler Montag*.

Звернемся да разгляду першай ФА – *blauer Montag* (літаральна: *блакітны панядзелак*). Частотнасць ужывання яе ў гутарковай мове тлумачацца полісемантычнасцю:

а) ‘вольны ад працы, выхадны панядзелак, у які без уважлівай прычыны не выходзяць працаваць;

б) ‘панядзелак, у які салдат самавольна не нясе службы’ [17, с. 543].

Этымалагічны слоўнік нямецкай мовы DUDEN адзначае, што першапачаткова назву *blauer Montag* меў апошні панядзелак перад велікодным пастом, паколькі колер літургіі ў гэты дзень быў блакітны. У больш позні час назва была перанесена на той панядзелак, у які па старым звычаі рамеснікі не выходзілі на працу. У выхадны панядзелак яны пахмяляліся, у выніку чаго прыметнік *blau*, які літаральна азначаў *блакітны*, быў пераасэнсаваны і сёння ўжываецца ў значэнні *п’яны* [3, т. 7, с. 467–468].

Акрамя гэтага тлумачэння, можна адзначыць і яшчэ некалькі. У сярэдневяковай царкоўнай традыцыі існаваў звычай адзін раз на год – у панядзелак пасля нядзелі, на якую выпадала гадавое свята, – адзначаць дзень памінавання нябожчыкаў. У першую чаргу гэты факт адносіўся да гільдый і брацтваў, якія ў такі панядзелак ладзілі блакітную літургію ў памяць пра тых, каго ўжо няма побач, але з кім у свой час працавалі разам. Колер панядзелка ў гэтым выпадку тлумачыцца блакітным колерам адзення святага [20].

На думку К. Кругера-Лорэнцэна, аўтара кнігі “*Deutsche Redensarten und was dahintersteckt*”, ФА *blauer Montag* увайшла ў агульнае ўжыванне дзякуючы фарбавальнікам шэрсці. Апошняя пасля фарбавання пэўным рэчывам у хуткім часе становілася блакітнай. Затым на нядзелю яе пакідалі ў ванне, каб у панядзелак на ўвесь дзень павесіць сушыцца на свежым паветры, што вызвала рамеснікаў ад працы [21, с. 41–42].

Нельга не адзначыць сімвалічнасці блакітнага колеру, канкрэтнае значэнне якога раскрываецца ў пэўным кантэксце. На нашу думку, у другім значэнні ФА *blauer Montag* ужыванне калароніма з’яўляецца сімвалічным і атаясамліваецца з *неакрэсленай далечынёй* [3, т. 7, с. 86], светам мар, у якім знаходзяцца салдаты, каб быць бліжэй да блізкіх ім людзей, забываючы пры гэтым пра службу.

Этымалагічная аснова наступных дзвюх устойлівых адзінак *blauen Montag haben* (літаральна: *мець блакітны панядзелак*) і *blauen Montag machen/halten* (літаральна: *рабіць/трымаць блакітны панядзелак*) у сваім першасным вобразе таксама звязана з дзейнасцю рамеснікаў, якія ў сувязі з неабходнасцю рабіць паўзу ў панядзелак выкарыстоўвалі яго ў якасці выхаднага дня. Адрозненне вышэйадзначаных адзінак заключаецца толькі ў тым, што першая ўжываецца сярод вучняў са значэннем ‘*без прычыны прагульваць заняtkі*’ [17, с. 543], а другая сярод тых, хто ўжо працуе, і мае значэнне ‘*прагульваць, не выходзіць на працу (пасля свята, нядзелі)*’ [13, т. 2, с. 108].

Думку пра тое, што панядзелак – цяжкі дзень і ў традыцыі немцаў, сцвярджае ўстойлівы выраз *schwarzer Montag*, які літаральна перакладаецца як *чорны панядзелак*, а ўжываецца са значэннем ‘*панядзелак як рабочы дзень, у які адбываецца найбольшая*

колькасць няшчасных выпадкаў на прадпрыемстве' [17, с. 543]. Каларонім у гэтай ФА вельмі дакладна падкрэслівае трагічнасць першага дня тыдня.

У нямецкай культурнай традыцыі, акрамя вядомых чатырох пор года, выдзяляюць пятую, якая ахоплівае перыяд ад Новага года да першай серады вялікага посту і характарызуецца як час жарту, забаў, несур'ёзнасці. Кульмінацыя гэтай пары прыпадае на апошні панядзелак перад велікодным пастом – *Rosenmontag*, у які ладзіцца *Rosenmontagszug* – вулічнае шэсце з яркімі пышнымі вазамі. Фігуры, усталяваныя на іх, у жартаўлівай форме крытыкуюць урад, паўсядзённае жыццё, сусветныя падзеі. У гэты дзень дазваляецца ў апошні раз перад постам сабрацца разам, павесяліцца, паспяваць песні. Як толькі карнавал заканчваецца, наступае час посту. У сувязі з гэтым апошні панядзелак у размоўнай мове і атрымаў назву *geiler Montag* (літаральна: *выдатны панядзелак*), дзе ЛА *geil* ужываецца ў сваім першасным значэнні 'радасны, вясёлы' [17, с. 543], што раскрывае той настрой, які пануе ў гэты час на ўсёй тэрыторыі Германіі.

У беларускім народным календары таксама можна вылучыць моўныя адзінкі, якія пераклікаюцца з адзінкай *Rosenmontag*, аднак яны называюць першы дзень посту: *Шылавыты панядзелак* [22, с. 1142] і *Белы панядзелак* [22, с. 111]. Адзінага погляду на ўзнікненне першай адзінкі няма. Паводле адных звестак, гэты дзень звязвалі з гулянкай у карчме, што атрымала назву *каваць шыла*, па водле другіх – з дазволам у апошні раз "папаласкаць зубы" [23, с. 71–72], г.зн. выпіць гарэлкі, каб ачысціць ротавую поласць ад рэштак ежы [18, с. 153]. Магчыма, таму панядзелак называлі яшчэ і *Паласказубам*. Па народнай традыцыі ў гэты дзень прынята бяліць, мыць хату, а з той прычыны, што белы колер традыцыйна лічыцца сімвалам чысціні, панядзелак вялікага посту атрымаў і іншую назву – *Белы панядзелак* [23, с. 91].

Такім чынам, найменні *панядзелак* у беларускай і *Montag* у нямецкай мовах маюць празрыстую этымалогію. Пры гэтым ЛА *панядзелак* указвае на паслядоўнасць размяшчэння (ідзе пасля нядзелі), у той час як ЛА *Montag* ўзыходзіць да назвы адной з планет і звязваецца з культурам пакланення богу Месяцу.

Акрамя самога наймення *панядзелак/Montag*, у абедзвюх мовах ёсць устойлівыя адзінкі, пашыраныя ў сваёй структуры праз прыметнік, які і вызначае характар канкрэтнага панядзелка. Неабходна адзначыць, што ў беларускай і нямецкай мовах ёсць панядзелкі, якія прывязаны да адной і той жа падзеі – заканчэння вясёлага часу і наступлення Вялікага посту, дзякуючы чаму звычаі розных культур пераклікаюцца. На наш погляд, гэта тлумачыцца агульнымі каранямі хрысціянскай традыцыі.

Што да фразеалагічнага ўзроўню, то ў беларускай мове ФА з тэмпаральным кампанентам *панядзелак* не выяўлены, што, магчыма, звязана з негатыўным стаўленнем да гэтага дня тыдня. У нямецкай жа мове зафіксавана 5 фразем, пры гэтым усе яны маюць зацёмненую вобразную аснову.

Аналізуючы семантыку ЛА абедзвюх моўных культур *аўторак/Dienstag*, адзначым таксама тое, што значэнняў, параўн.: *Аўторак*, -рка, м. Другі дзень тыдня [5, т. 1, с. 304;]; *Dienstag* – другі дзень тыдня, які пачынаецца з панядзелка [3, т. 10, с. 181].

Параўнаем першасны вобраз ЛА *аўторак/Dienstag*.

Беларускае найменне *аўторак* утворана ад стараслав. *въторьникъ, въторькъ*, у аснове якіх ляжыць найменне *вътор* са значэннем 'другі' [4, т. 1, с. 208]. Сувязь з апошнім яскрава прасочваецца ў іншай назве гэтага дня тыдня – *другадзень*, якая зафіксавана ў слоўніку Яна Станкевіча [22, с. 322]. Што да сённяшняй ЛА *аўторак*, то існуе наступнае меркаванне: "прыстаўному *a-* магла папярэднічаць пратэза *в* або *з*". Аднак у паўночна-ўсходніх гаворках распаўсюджана форма *ўторак*, якая ўтварылася ў выніку характэрнай для гэтых гаворак з'явы – адпазнення прыстаўнога галоснага [*a*] [4, т. 1, с. 208].

Што да этымалагічнай асновы наймення *Dienstag* у нямецкай мове, то яно не з'яўляецца выключэннем і, як і папярэднія назвы дён тыдня ў гэтай мове, утворана ад

назвы адпаведнай планеты, у даным выпадку Марса. Аднак, як вядома, у германскіх мовах імёны рымскіх багоў замяняліся на імёны адпаведных ім сваіх багоў. Так, другі дзень тыдня звязаны з богам *Марсам Thingsus* (параўн.: лац. *Martis dies*), які быў першапачаткова богам неба і з'яўляўся роднасным грэчаскаму богу *Zeus/Zeўсу*. З апошнім па сваім паходжанні звязаны і бог у ствн. *Ziu* (параўн.: старажытнаверхняям. *Ziu*, старажытнаанглійск. *Tiw*, старажытнаісландск. *Tyr*). З той прычыны, што бог неба ў больш позні час стаў богам вайны, яго і атаясамлівалі з рымскім богам Марсам. У многіх германскіх мовах яго імя захавалася і па сённяшні дзень, напр.: англ. *Tuesday* (старажытнаангл. *tīwesdaeg*), шведск. *tisdag* (ад старажытнаісландск. *týsdagr*).

У баварскім дыялекце для другога дня тыдня існуе свая назва *Ergetag* ці *Ertag*, якая паходзіць з грэчаск. *Areōs hēméra*, што літаральна перакладаецца як дзень Арэса, бога вайны. Такім чынам, паміж богам Марсам, Арэсам і Цыу можна паставіць знак тоеснасці [3, т. 7, с. 126–127].

У старажытныя часы *Dienstag* з'яўляўся днём пасяджэння суда (*Gerichtstag*), лічыўся спрыяльным часам для правядзення вяселляў і традыцыйна адносіўся да дзён, у якія ўжывалі мясную ежу [7]. У народна-міфалагічным уяўленні беларусаў аўторак лічыўся таксама спрыяльным днём, асабліва для распачынання важных спраў [24, с. 31]. Відавочна супадзенне ў дзвюх моўных культурах пазітыўнага стаўлення да другога дня тыдня.

Нягледзячы на тое, што як *аўторак*, так і *Dienstag* маюць пазітыўную напоўненасць, у фразеалагічнай спадчыне двух народаў устойлівых выразаў з назваю гэтага дня тыдня намі не зафіксавана. У беларускай мове, магчыма, гэта тлумачыцца тым, што з аўторкам, як і з суботай звязаны скіраваны ў мінулае звычай памінавання продкаў. Такі аўторак пасля Вялікадня атрымаў назву *Радаўніца*.

Праславянскае **serda*, якое ўжывалася са значэннем 'сярэдня', утварылася ад **sьrdь*, што значыць 'сэрца' [25, т. 3, с. 607]. Значэнне ж слова *серада*, на думку П.Я. Чорных, прыйшло ў славянскія мовы ў выніку калькавання стараж.-верхн.-ням. *mittawēcha*, якое ўжывалася ў значэнні 'у сярэдне тыдня' [26, т. 2, с. 196]. Этымалагічная рэканструкцыя наймення *серада* пацвярджае думку, што менавіта гэты дзень у славян лічыўся сярэднім у тыдні, значыць, тыдзень пачынаўся з нядзелі.

Што да гісторыі ўзнікнення наймення *Mittwoch* у нямецкай мове, то ў зычніцкай традыцыі германскіх народаў гэты дзень тыдня быў прысвечаны самаму галоўнаму боству – Водану (Вотану), які па сваёй ролі адпавядаў рымскаму богу Меркурыю, і называўся гэты дзень *Wodenstag*. Водан, імя якога ўтварылася ад назоўніка *Wut*, што значыць *лютасць*, у пантэоне багоў выступаў як бог навальніцы і мерцвякоў, правадыром Дзікага палявання. У народна-міфалагічным уяўленні германцаў гэты бог лічыўся самым магутным, самым бяспрашным [7].

Аднак з прыходам хрысціянства перад царквой узніклі цяжкасці з укараненнем новай для людзей рэлігіі, а г.зн. і новага светапогляду, светаразумеання, таму што тыя каштоўнасці, якія панавалі ў гэтай культуры многія стагоддзі прывіталіся з малаком маці, нельга было ў імгненне вока выкрасліць, падмяніць іншымі. Гэта патрабавала часу. Але царква скарыстоўвала розныя метады, каб выкрасліць сімвалы і багоў зычніцкай веры. Што да самага галоўнага боства германскіх плямёнаў Водана, то выйсце было знойдзена ў замене царквою назвы *Wodenstag* на *Mittwoch*, што літаральна перакладаецца як *сярэдні дзень*. Такім чынам царква напоўніла гэты дзень іншым зместам, прысвяціўшы Дзеве Марыі і вызначыўшы як постны. Такая замена з боку царквы мела рацыю: яна нібыта ліквідавала самага галоўнага зычніцкага бога, выкрасліўшы напамін пра яго. Новая назва ўтварылася ў выніку зліцця вытворнага прыметніка са стараж.-верхн.-ням. *mitti* (літаральная: *які знаходзіцца ў сярэдне*) і

вытворнага назоўніка *Woche*. Адсюль відавочна, што *Mittwoch* з'яўляўся сярэднім днём тыдня, а значыць, першапачаткова чацвёртым [3, т. 7, с. 463]. Этымалогія як беларускай, так і нямецкай назвы дня паказвае, што тыдзень не заўсёды пачынаўся з панядзелка.

У сувязі з пераносам пачатку тыдня з нядзелі на панядзелак сёння як *серада*, так і *Mittwoch* выступаюць трэцім днём сямідзённага кола. Відавочная сувязь ЛА *серада* і *Mittwoch* з пасярэднім размяшчэннем, што для нямецкай мовы ў адрозненне ад беларускай з'яўляецца нетыповым. У сённяшнім разуменні *серада* з'яўляецца таксама сярэднім днём, але працоўнага тыдня, таму што ў звычайным тыдні сярэдзінай будзе выступаць *чацвер/Donnerstag*. У сувязі з гэтым можна адзначыць, што на працягу многіх стагоддзяў разуменне паняцця *серада* не змянілася, а змяніліся тыя адрэзкі часу, пры дапамозе якіх мы вымяраем рух свайго жыцця.

Праводзячы паралелі пры разглядзе дзвюх моўных культур – беларускай і нямецкай, можна адзначыць і універсальныя для іх рысы. Сваю праяву яны знаходзяць праз прызму хрысціянскай традыцыі, паводле якой *серада/Mittwoch* і *пятніца/Freitag* з'яўляюцца поснымі днямі. Менавіта такі выбар абумоўлены, з аднаго боку, здрадай Хрысту, з другога – яго ўкрыжаваннем. Пры гэтым у праваслаўнай традыцыі пост у пятніцу адзначаны як больш строгі. Такім чынам, можна дапусціць, што ў фразеалагічных адзінках беларускай мовы *скрывіўся, як серада на пятніцу* [27, с. 318] ці *як з серады на пятніцу* [10, с. 227] (апошняя ўжываецца з адценнем неадабральнасці) знайшоў адлюстраванне вышэйадзначаны факт. Ужываючы гэтыя ўстойлівыя выразы, мы гаворым з іроніяй пра чалавека, які чым-небудзь не задаволены.

Фразема *серада з-пад пятніцы* ўжываецца тады, калі гавораць пра чалавека, які нехайна апрануты, калі яго ніжняе адзенне відаць з-пад верхняга. Як сцвярджае І.Я. Лепешаў, выбар гэтых кампанентаў абумоўлены высокай частотнасцю ўжывання ў старажытныя часы, калі менавіта гэтыя дні былі “на слыху” [28, с. 344].

Нельга пакінуць па-за ўвагай і міфалагічныя ўяўленні беларусаў, паводле якіх *серада* і *пятніца* таксама выступалі разам у якасці персаніфікаваных жаночых вобразаў і звязваліся з імем багіні Мокашы [19, с. 141, 130–131].

У нямецкай жа мове ўстойлівыя выразы са словам-кампанентам *Mittwoch* намі не выяўлены, што, магчыма, абумоўлена негатыўным стаўленнем да гэтага дня: ён лічыцца нешчаслівым; і дзеці, якія народзяцца ў *сераду*, не будуць мець шчасця. Па народным звычаі, у гэты дзень ладзіліся толькі скаромныя вяселлі або вяселлі распусных дзяўчат. Існавала ў гэты дзень і забарона займацца важнымі справамі як па гаспадарцы, так і ў жывёлагадоўлі.

Акрамя найменняў *серада/Mittwoch*, у беларускай і нямецкай мовах ёсць і іншыя моўныя адзінкі, у склад якіх уваходзіць вышэйадзначаны тэмпаральны кампанент: у бел. *Градавая серада*, а ў ням. *Aschermittwoch* (літаральна: *попельная серада*). Першая адзначана ў народным календары беларусаў як ‘*серада на велікодным тыдні*’ [22, с. 228], другая характэрна для царкоўнага календара немцаў і мае значэнне ‘*серада на першым тыдні велікоднага посту*’ [13, т. 1, с. 134].

Звернемся да моўнай адзінкі *Градавая серада*. На наш погляд, азначэнне паводле Яна Станкевіча патрабуе ўдакладнення, таму што не зусім зразумела, *серада* якога тыдня маецца на ўвазе. У сувязі з гэтым лічым неабходным зрабіць тлумачэнне.

Назву *Градавая серада* маюць некалькі дзён. У паслявелікодным перыядзе, які ахоплівае 50 дзён і заканчваецца Тройцай, *Градавая серада* прыпадае на 25-ы дзень гэтага тэрміна і з'яўляецца важнай часовай кропкай у царкоўнай традыцыі. Гэты дзень звязваецца з водасвяшчэннем. Ён падказвае, што да свята Тройцы засталася роўна столькі часу, колькі прайшло ад Вялікадня. Аднак у сувязі з тым, што ў гэты дзень існуе звычай абыходзіць палі з грамнічнай свечкаю і пасціць, каб град не пабіў угоддзі

[23, с. 97], можна вызначыць у змесце гэтага дня сінтэз язычніцкага і хрысціянскага вераванняў. *Градавую сераду* называюць яшчэ *Серадапосніца*, *Пераплаўная*, *Палавенская*, *Грамавая* [18, с. 182–183].

Градавой, або *Крывой серадой* называюць таксама і тую, што прыпадае на апошні тыдзень перад Тройцай. Узнікненне першай назвы серады, напэўна, звязана з тым, што людзі ў гэты дзень баяліся граду і маланкі. У аснове ж другой назвы бачная засцярога, таму што лічыцца, калі пасадзіць гародніну менавіта ў гэты дзень, то ўраджай наўрад ці атрымаеш: гародніна будзе крывой, чарвівай і невялічкай [18, с. 186–187].

Часавай кропкай адліку перадвелікоднага посту ў праваслаўнай традыцыі нямецкага народа з’яўляецца *Aschermittwoch* (літаральна: *попельная серада*), узнікненне якой звязана з абрадам пасыпання попелу пальмы з вербнай нядзелі мінулага года на лоб верніка. У гэтым выпадку попел выступае сімвалам тленнасці, пакаяння і ачышчэння душы [29].

Параўнаўшы найменні *serada/Mittwoch* у дзвюх мовах, можна адзначыць, што на этымалагічным узроўні паміж імі існуе пэўная сувязь, таму што першасны вобраз у дзвюх мовах з’яўляецца празрыстым і тоесным, што лагічна вынікае з таго, што асновай яе ўзнікнення паслужыла стар.-верхн.-ням. *mittawëcha*. Як у беларускай, так і ў нямецкай моўных культурах утварэнне назвы гэтага дня тыдня абумоўлена моцным уплывам царквы.

Найменне *Mittwoch* у нямецкай мове з’яўляецца выключэннем, таму што яно не звязана з назвай адпаведнай планеты ў параўнанні з іншымі днямі тыдня.

Што да аналізу фразеалагічнага ўзроўню, то ў нямецкай мове ў прааналізаваных намі фразеаграфічных крыніцах устойлівых выразаў з часавым кампанентам *serada* не выяўлена, што, як мы лічым, можа быць звязана з негатыўным стаўленнем да гэтага дня.

У беларускай жа мове адметным з’яўляецца тое, што ні ў адной ФА тэмпаральны кампанент *serada* не ўжываецца самастойна, а толькі ў пары з іншым часавым кампанентам – пятніцай, што, верагодна, звязана, з аднаго боку, з народна-міфалагічным уяўленнем, паводле якога серада і пятніца адпавядалі адной і той жа багіні – Мокашы, з другога – з хрысціянскай традыцыяй, таму што абодва дні з’яўляюцца постнымі.

Праведзены на матэрыяле дзвюх моўных культур параўнальны аналіз такіх найменняў тыдня, як *нядзеля/Sonntag*, *панядзелак/Montag*, *аўторак/Dienstag*, *serada/Mittwoch*, дае падставы зрабіць наступныя вывады. У аснову назваў дзён тыдня ў нямецкай мове пакладзена сувязь з язычніцкімі вераваннямі германскіх плямёнаў. Выключэнне складае найменне *Mittwoch*, паказвае на ўкараненне хрысціянства, яго традыцыяй.

Што да назваў дзён тыдня ў беларускай мове, то сувязь з язычніцтвам сцёртая. У аснове найменняў ляжыць паслядоўнасць дзён, іх размяшчэнне ў тыдні. Выключэннем сярод прааналізаваных адзінак з’яўляецца *нядзеля*, якая сваёй назвай нагадвае каноны паводзін у адпаведнасці з хрысціянскім светаразуменнем.

У беларускай і нямецкай мовах ФА з тэмпаральнымі кампанентамі *аўторак/Dienstag*, *панядзелак* у беларускай і *Mittwoch* у нямецкай не адзначаны, што, на наш погляд, тлумачыцца або адмоўнай канатацыяй вышэйназваных дзён тыдня, або нязначнай культурнай напоўненасцю.

Аналізуючы тэмпаральную лексіку дзвюх моўных культур у межах вышэй адзначаных часавых адзінак, мы прыйшлі да высновы, што іх універсальнасць часцей за ўсё праяўляецца там, дзе відавочная сувязь з хрысціянствам і яго традыцыямі, таму што менавіта гэтая рэлігія пусціла свае карані як у спрыяльнай глебе беларускага, так і нямецкага народаў.

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Селешников, С. И. История календаря и хронология / С. И. Селешников. – 2-е изд. – М. : Наука, 1972. – 224 с.
2. Янкоўскі, Ф. Роднае слова / Ф. Янкоўскі ; пад рэд. М. Яўневіча. – Мінск : Вышэйшая школа, 1972. – 448 с.
3. Der Duden : in 12 Bd. : das Standardwerk zur deutschen Sprache / G. Drosdowski [et al.] – 2, völlig neu erarbeitete Aufl. – Mannheim [etc.]: Dudenverlag, 1984–1993. – Bd. 7 : Etymologie der deutschen Sprache. – 1989. – 844 s.; Bd. 10 : Wortbildung und Wortschatz. – 1985. – 799 s.; Bd. 11 : Idiomatisches Wörterbuch der deutschen Sprache. – 1992. – 864 s.
4. Этымалагічны слоўнік беларускай мовы / рэд. В. У. Мартынаў. – Мінск : Навука і тэхніка, 1978, 1993. – Т. 1, 2, 8. – 440 с., 270 с.
5. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: у 5 т. – Мінск. : БелСЭ, 1977–1984. – Т. 1. – 1977. – 608 с. ; Т. 3. – 1979. – 672 с.
6. Большой толковый словарь немецкого языка : для изучающих немецкий язык. / Langenscheidts Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache. – М. : Март, 1998. – 1248 с.
7. Der Brockhaus in Text und Bild 2004 [Электронный ресурс]. – Elektronische Datei (662 Mb). – Mannheim : Bibliographisches Institut & F. A. Brockhaus AG, 2004. – 1 электр. опт. диск (CD-ROM).
8. Фразеалагічны слоўнік мовы твораў Я. Коласа : звыш 6000 слоўн. арт. / уклад. А. С. Аксамітаў [і інш.] ; пад рэд. А. С. Аксамітава. – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. – 655 с.
9. Кузьміч, Л. П. 3 фразеалагічнай спадчыны Тураўшчыны / Л. П. Кузьміч // Славянская фразеология в ареальном, историческом и этнокультурном аспектах: материалы III Междунар. науч. конф. / Гомел. гос. ун-т; отв. ред. В. И. Коваль. – Гомель, 2003. – С. 182.
10. Даніловіч, М. А. Слоўнік дыялектнай фразеалогіі Гродзеншчыны / М. А. Даніловіч. – Гродна : Гродзен. дзярж. ун-т, 2000. – 267 с.
11. Лепешаў, І. Я. Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы : у 2 т. / І. Я. Лепешаў. – Мінск : БелЭН, 1993. – 2 т.
12. Sonntagskind [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.brauchtumseiten.de/a-z/s/sonntagkind/home.html>. – Дата доступа : 20.02.2007.
13. Большой немецко-русский словарь : в 3 т. / авт.-сост. Е. И. Лепинг [и др.]. – 9-е изд., стереотип. – Москва : Рус. яз. – Медиа, 2004. – 3 т.
14. Duden. Das große Wörterbuch der deutschen Sprache : in 10 Bänden [Электронный ресурс]. – Elektronische Datei (576 Mb). – Mannheim : Bibliographisches Institut & F. A. Brockhaus AG, 2000. – 1 электр. опт. диск (CD-ROM).
15. Weißer Sonntag [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://de.wikipedia.org/wiki/Weißer_Sonntag. – Дата доступа : 31.01.2007.
16. Соуляк, С. В. Weihnachten in Deutschland (Рождество в Германии : легенды, сказки, рассказы, стихи, инсценировки) / С. В. Соуляк. – СПб. : Питер Пресс, 1996. – 224 с.
17. Pons-Wörterbuch der deutschen Umgangssprache / Heinz Küpper. – 1. Aufl., 5. Nachdr. – Stuttgart ; Dresden : Klett, Verlag für Wissen und Bildung, 1993. – 959 s.
18. Крук, Я. Колесо времени : традиции и современность / Я. Крук, О. Котович. – 2-е изд., испр. и доп. – Минск : Беларусь, 2005. – 350 с.
19. Коваль, У. І. Народныя ўяўленні, павер'і і прыкметы : даведнік па ўсходнеславянскай міфалогіі / У. І. Коваль. – Гомель : Беларус. агенцтва навук.-тэхн. і дзелавой інфармацыі, 1995. – 180 с.

20. Blauer Montag [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://de.wikipedia.org/wiki/Blauer_Montag. – Дата доступа : 01.04.2007.
21. Krüger-Lorenzen, K. Deutsche Redensarten und was dahintersteckt / K. Krüger-Lorenzen. – München : Wilhelm Heyne Verlag GmbH&Co. KG, 2001. – 860 s.
22. Станкевіч, Я. Белорусско-русский (Великолитовско-русский) словарь = Беларуская-расійскі (Вялікалітоўска-расійскі) слоўнік / Я. Станкевіч. – Нью-Йорк, 1989. – 1305 с.
23. Лозка, А. Ю. Беларускі народны каляндар / А. Ю. Лозка. – 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск : Полымя, 2002. – 239 с.
24. Крук, І. Аўторак / І. Крук // Беларуская міфалогія: энцыкл. слоўн. / склад. І. Клімковіч. – 2-е выд., дап. – Мінск : Беларусь, 2006. – С. 31 .
25. Фасмер, М. Этимологический словарь русского языка : в 4 т. / М. Фасмер ; пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачёва. – 2-е изд., стереотип. – М : Прогресс, 1987. – Т. 3. – 830 с.
26. Чёрных, П. Я. Историко-этимологический словарь современного русского языка : в 2 т. / П. Я. Чёрных. – 6-е изд., стереотип. – М. : Русский язык – Медиа, 2004. – Т. 2 : Панцирь – Ящур. – 560 с.
27. Мяцельская, Е. С. Слоўнік беларускай народнай фразеалогіі / Е. С. Мяцельская, Я. М. Камароўскі. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 1972. – 320 с.
28. Лепешаў, І. Я. Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў / І. Я. Лепешаў. – Мінск : БелЭн, 2004. – 448 с.
29. Aschermittwoch [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.brauchtumsseiten.de/a-z/a/aschermittwoch/home.html>. – Дата доступа : 06.04.2007.

Iyashava K.A. The names of the days of the week in the structure of phraseological units (studies based on phraseology of the Belarusian and German languages)

The article gives an insight into the studies of such temporal units as “*нядзеля/ Sonntag*”, “*панядзелак/ Montag*”, “*аўторак/ Dienstag*”, “*серада/ Mittwoch*” carried out on the material of the Belarusian and German languages; provides with conclusions of the analysis of semantic peculiarities of the temporal units in the structure of set phrases in the Belarusian and German languages. An insignificant cultural connotation stipulates for the absence of phraseological units with such components as “*панядзелак*” and “*аўторак*” in the Belarusian language, and correspondingly – for the absence of phraseological units containing such elements as “*Dienstag/ аўторак*” and “*Mittwoch/ серада*” in the German language.